

OPENBAAR MINISTERIE

College van procureurs-generaal

Postbus 20305, 2500 EH Den Haag

Ministerie van Justitie en Veiligheid
Directie Wetgeving

Postbus 20301
2500 EH DEN HAAG

Prins Clauslaan 16
2595 AJ Den Haag
T +31 88 699 11 00
www.om.nl

Datum 20 januari 2020
Onderdeel WBOM
Onderwerp Advies Wet aanscherping maatregelen rijden onder invloed

Bij beantwoording de datum en
ons kenmerk vermelden.

Geachte mevrouw Kiersch,

Bij brief van 7 november 2019 heeft u namens de minister van Justitie en Veiligheid het College van procureurs-generaal gevraagd te adviseren over het conceptwetsvoorstel Wijziging van de Wegenverkeerswet 1994 en het Wetboek van Strafrecht in verband met het gedeeltelijk afschaffen van de recidiveregeling ernstige verkeersdelicten en het invoeren van diverse maatregelen die zijn gericht op de aanpak van rijden onder invloed (Wet aanscherping maatregelen rijden onder invloed).

Voorgesteld wordt om de recidiveregeling ernstige verkeersdelicten te laten vervallen voor zover deze betrekking heeft op het rijden onder invloed van alcohol. In plaats daarvan worden enkele strafrechtelijke maatregelen voorgesteld, te weten:

- een bevoegdheid voor de strafrechter om een ontzegging van de rijbevoegdheid (OBM) dadelijk uitvoerbaar te verklaren;
- een bevoegdheid voor de strafrechter om een rechterlijk rijverbod op te leggen;
- een regeling die maakt dat een (cumulatieve) OBM van twee jaar of langer, dan wel een rechterlijk rijverbod van twee jaar of langer, tot gevolg heeft dat het rijbewijs van betrokkene zijn geldigheid definitief verliest.

Verder wordt in het bestuursrecht ingezet op een verlaging van de grenswaarden bij het geschiktheidsonderzoek alcohol.

Het College heeft met belangstelling en voor een deel ook met instemming kennis genomen van het wetsvoorstel en is gaarne bereid daarover te adviseren. Het College heeft nog een aantal opmerkingen en zal daarbij voor wat betreft de onderwerpen de volgorde van paragraaf 4 van de memorie van toelichting aanhouden.

Dadelijke uitvoerbaarheid ontzegging rijbevoegdheid (onderdelen F en G)

Voorgesteld wordt om de rechter de bevoegdheid te geven een OBM dadelijk uitvoerbaar te verklaren (wijziging van de artikelen 179 en 179a WVW 1994). De rechter kan bij zijn uitspraak bevelen dat de OBM dadelijk uitvoerbaar is, indien er ernstig rekening mee moet worden gehouden dat de verdachte opnieuw een misdrijf pleegt. Het blijven deelnemen aan het gemotoriseerde verkeer terwijl de gerede kans bestaat dat de verdachte een vergelijkbaar of eenzelfde misdrijf zal begaan, kan een gevaar opleveren voor andere deelnemers. Uit de memorie van toelichting blijkt dat het de bedoeling is om te voorkomen dat de verdachte opnieuw een vergelijkbaar of eenzelfde misdrijf zal begaan tijdens de behandeling van een eventueel hoger beroep of cassatieberoep.

Het College kan zich vinden in dit voorstel, maar meent dat de voorgestelde formulering beter moet aansluiten op het beoogde doel, namelijk voorkomen dat de verdachte een vergelijkbaar of eenzelfde misdrijf pleegt als waar de OBM voor is opgelegd. Dit zou kunnen door in beide voorgestelde bepalingen de woorden 'een misdrijf pleegt' telkens aan te vullen met de woorden 'ter zake waarvan een ontzegging van de bevoegdheid tot het besturen van motorrijtuigen kan worden uitgesproken'.

Rechterlijk rijverbod (onderdelen A, B en C)

Om te voorkomen dat notoire overtreders blijven deelnemen aan het gemotoriseerde verkeer, wordt voorgesteld artikel 38v Sr te wijzigen, waardoor een rechterlijk rijverbod mogelijk wordt gemaakt. In de memorie van toelichting wordt erop gewezen, onder verwijzing naar de artikelen 38w en 38x Sr, dat het verschil met het opleggen van een OBM is dat de mogelijkheid bestaat tot vervangende hechtenis indien er ernstige redenen bestaan voor het vermoeden dat de maatregel niet wordt nageleefd. Doordat vervangende hechtenis wordt gekoppeld aan een OBM wordt verwacht dat hiervan een grotere, meer effectieve strafdreiging uitgaat.

Het College heeft met instemming van dit onderdeel van het wetsvoorstel kennis genomen. Wel merkt het College op dat het in de memorie van toelichting genoemde artikel 38x Sr inmiddels is vervangen door artikel 6:3:15 Sv.

Ongeldigheid rijbewijs na ontzegging rijbevoegdheid of rijverbod van twee jaar of meer (onderdeel D)

Voorgesteld wordt om in de WWV 1994 te bepalen dat een OBM of een rechterlijk rijverbod van twee jaar of langer tot gevolg heeft dat de geldigheid van het rijbewijs eindigt voor alle categorieën waarvoor het is afgegeven en voor de resterende duur van de geldigheid. Het rijbewijs verliest zijn geldigheid eveneens indien de OBM in combinatie met eerdere ontzeggingen van de rijbevoegdheid, opgelegd in de vijf jaren voorafgaand aan de veroordeling, twee jaren of meer bedraagt.

Er bestaan een aantal ernstige bezwaren tegen dit onderdeel van het wetsvoorstel. Allereerst merkt het College op dat, als wordt voorgesteld dat onder omstandigheden van rechtswege een voor de burger ernstig nadelig rechtsgevolg intreedt, dan ook vooraf volstrekt duidelijk moet zijn welke omstandigheden dat zullen zijn, dat er geen ruimte is voor een onjuiste interpretatie van de beschikbare gegevens of een andere uitleg van de wettelijke bepalingen en dat de burger op het moment dat het rechtsgevolg intreedt zich daar ook bewust van moet zijn. Het wetsvoorstel roept op dit punt een fors aantal vragen op. De rechter die een OBM oplegt waardoor de termijn van twee jaar wordt overschreden kan de verdachte er in zijn vonnis niet op wijzen dat het rijbewijs zijn geldigheid voor de resterende duur heeft verloren. Dat gevolg treedt immers van rechtswege in. Hoe moet de burger dan weten dat zijn rijbewijs de geldigheid heeft verloren? En geldt het verlies van de geldigheid van het rijbewijs eveneens in het geval er sprake is van een combinatie van een OBM en een strafrechtelijk rijverbod? Hoe zit het in het geval de verdachte een deel voorwaardelijke OBM opgelegd heeft gekregen, wordt dit deel opgeteld bij de termijn van twee jaar? En, meer in het algemeen: is er een rechtsgang door middel waarvan de betrokkene kan opkomen tegen het enkele intreden van dit ingrijpende rechtsgevolg? (Bedoeld is dus niet een rechtsmiddel tegen OBM-beslissing als zodanig.)

Het College wijst erop dat een onjuiste toepassing van deze regeling ook voor derden een nadelig effect kan hebben. Gesteld dat een persoon te goeder trouw, maar ten onrechte meent dat hij nog bevoegd is om zijn auto te besturen en hij veroorzaakt een ernstig ongeluk. Dan zou zijn verzekeraar mogelijk kunnen weigeren de schade te vergoeden op grond van het feit dat hij niet beschikte over een geldig rijbewijs.

Het College voorziet echter ook dat dit voorstel in strafprocedures een negatief effect kan oproepen. Allereerst zullen rechters bij de strafoplegging, net als dat nu bij de recidiveregeling het geval is, rekening houden met het rechtsgevolg van het ongeldig worden van het rijbewijs. Omdat een opgelegde OBM tot gevolg kan hebben dat het rijbewijs ongeldig wordt zal de rechter wellicht een groter voorwaardelijk deel of een kortere OBM opleggen dan gewenst. Daarnaast is te

voorzien dat daarvoor in aanmerking komende verdachten het strafproces zullen proberen te vertragen door het instellen van rechtsmiddelen, uitsluitend om de oplegging van een OBM uit te stellen, zodat deze buiten de termijn van vijf jaar valt. Het is onwenselijk dat voor een verkeersveiligheidsmaatregel moet worden gewacht op de afloop van een mogelijk langdurig strafrechtelijk traject. Voor de verkeersveiligheid is het juist wenselijk dat bestuurders zo kort mogelijk na het plegen van de overtreding met de consequenties van hun handelen worden geconfronteerd.

Tot slot nog het volgende. De memorie van toelichting zegt: "Na afloop van de (al dan niet cumulatieve) ontzegging van de rijbevoegdheid of het rechterlijk rijverbod van twee jaar of meer dient de betrokkene zijn geschiktheid en rijvaardigheid aan te tonen. De betrokkene dient daarvoor een eigen verklaring in (ook wel gezondheidsverklaring genoemd) en moet zijn rijvaardigheid aantonen. Betrokkene zal moeten slagen voor de zwaarste categorie waarvoor het oorspronkelijke rijbewijs geldig was." De regel uit de laatste volzin zou onder omstandigheden wel eens oneerlijk kunnen uitwerken. Waarom zou iemand opnieuw examen moeten doen voor het besturen van een bus of vrachtwagen (omdat hij dat rijbewijs nu eenmaal had), als hij zijn nieuwe rijbewijs slechts wil gebruiken voor het besturen van een personenauto? Daarnaast is dit een regel die beslist uitwerking in de wet verdient en die niet slechts uit de memorie van toelichting af te leiden mag zijn (zoals - als het College het goed ziet - nu het geval is).

Concluderend moet worden vastgesteld dat het voorstel te veel vragen oproept wat betreft de uitvoering en dat het geen duidelijke elementen bevat waardoor de verkeersveiligheid wordt vergroot. Een voordelig neveneffect zoals bijvoorbeeld een meer efficiënte strafrechtspleging is ook niet te verwachten. Integendeel, te voorzien is dat het voorstel onnodig tot meer en langere procedures zal leiden. Alles afwegende adviseert het College om dit onderdeel van het wetsvoorstel te schrappen.

Afschaffen recidiveregeling artikel 123b WVV 1994 (onderdeel E)

In de memorie van toelichting wordt op pagina 6 overtuigend uitgelegd waarom de huidige recidiveregeling voor rijden onder invloed van alcohol nauwelijks tot geen toegevoegde waarde heeft. Er wordt gewezen op de overlap met het onderzoek naar de geschiktheid om een motorrijtuig te besturen. In de praktijk blijkt het rijbewijs van ongeveer 90% van de recidivisten al op grond van het onderzoek naar de geschiktheid ongeldig te worden verklaard. Een tweede nadeel van de recidiveregeling is voorts dat bestuurders die het rijbewijs op grond van deze regeling kwijtraken, maar niet eerder ongeschikt zijn verklaard, in beginsel meteen weer een nieuw rijbewijs kunnen aanvragen. Ten slotte wordt erop

Datum 20 januari 2020

Ons kenmerk

Pagina 5/5

gewezen dat, doordat er sprake moet zijn van twee onherroepelijke veroordelingen, veroordeelden vaak in hoger beroep gaan met geen ander doel dan een onherroepelijke uitspraak uit te stellen en aldus tijd te winnen voordat het rijbewijs van rechtswege ongeldig wordt. Dat leidt tot onnodige extra lasten voor de strafrechtsketen.

Het College heeft met instemming kennis genomen van het voorstel om de recidiveregeling van artikel 123b WWV 1994 met betrekking tot het rijden onder invloed van alcohol af te schaffen, maar merkt op dat de argumenten die gelden voor het afschaffen van de recidiveregeling voor het rijden onder invloed van alcohol evenzeer gelden voor het rijden onder invloed van drugs. Het College is van oordeel dat ook in het geval van rijden onder invloed van drugs de recidiveregeling geen enkele meerwaarde heeft en stelt voor de gehele recidiveregeling te schrappen.

Hoogachtend,

procureur-generaal